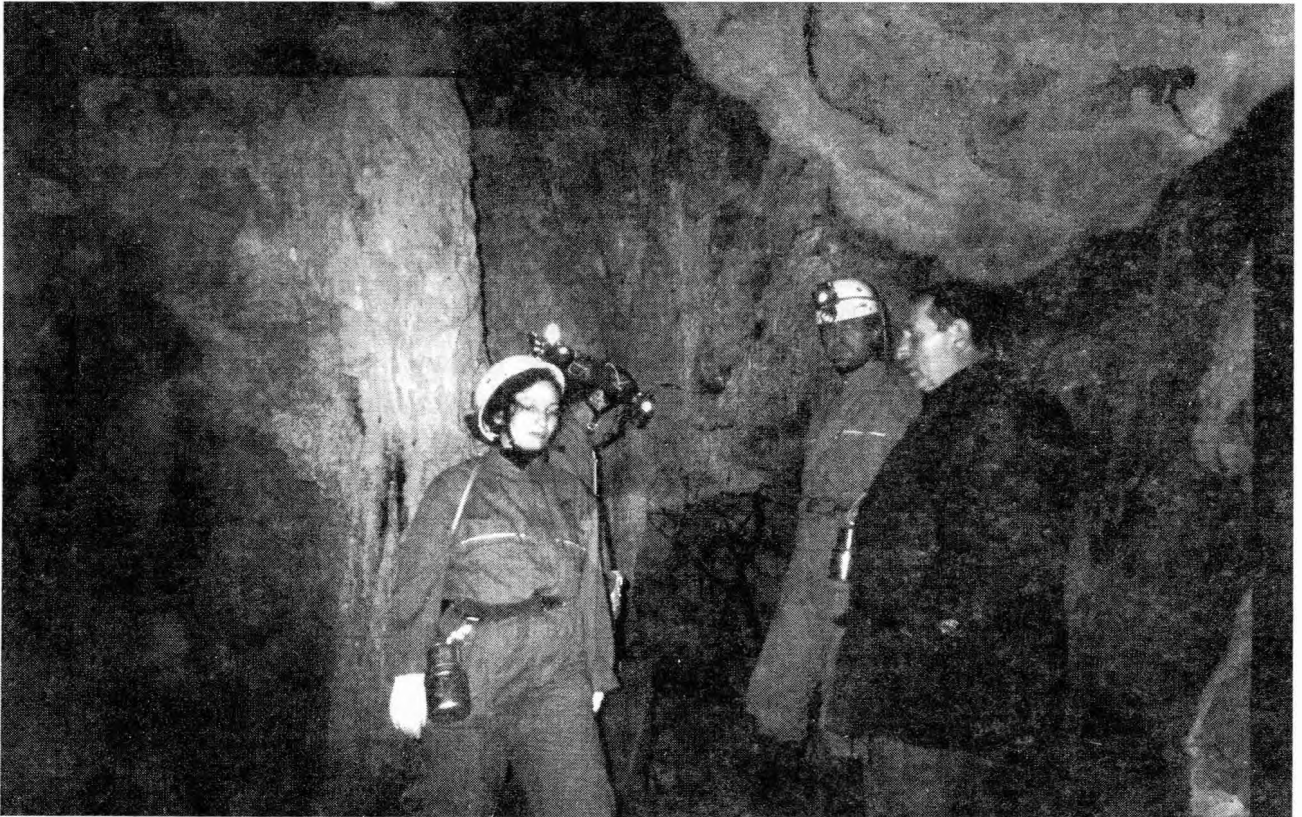

Γνωστά και άγνωστα σπήλαια της Νάουσας

Επιμέλεια του Αλέξανδρου Οικονόμου

Στις 24 Δεκεμβρίου του 1995 μια ομάδα του Σπηλαιολογικού Ελληνικού Εξερευνητικού Ομίλου (ΣΠΕΛΕΟ) εξερεύνησε δύο από τα υπάρχοντα στην περιοχή Νάουσας σπήλαια, το γνωστό με την επωνυμία Σαράντα Κάμαρες και το λιγότερο γνωστό Λιμνοσπήλαιο. Την ομάδα αποτελούσαν οι Αργύρης Αργυριάδης, Δημήτρης Κομπιλήρης, Γιαννούλα Κριτσιμά, Στέφανος Νικολαΐδης και Βασίλης Τριζώνης. Η ομάδα συνέταξε για αυτήν την εξερεύνηση ειδική έκθεση, που συνοδεύεται από σκαριφήματα καθώς και από φωτογραφίες για κάθε σπήλαιο. Τα στοιχεία αυτά, που κοινοποιήθηκαν και στο Δήμο Νάουσας, παρουσιάζονται στη συνέχεια, με την ελπίδα να υπάρξει συνέχεια στις έρευνες. Ταυτόχρονα, και για να είναι πιο ολοκληρωμένη η μέχρι τώρα τουλάχιστον καταγραφή του σπηλαιολογικού πλούτου της περιοχής μας, αναδημοσιεύεται το σχετικό ρεπορτάζ που αφορά στην πρόσφατη (2 Ιουνίου 2001) εξερεύνηση του σπηλαίου της Κράστας στο Ροδοχώρι, όπως δημοσιεύτηκε στον τοπικό Τύπο.

Οι σπηλαιολόγοι με τον κ. Γιώργο Γιαννικουρή στις "ΣΑΡΑΝΤΑ ΚΑΜΑΡΕΣ"

Α. Σπήλαια της περιοχής "Κούκος"

του Σπηλαιολογικού Ελληνικού
Εξερευνητικού Ομίλου (ΣΠΕΛΕΟ)

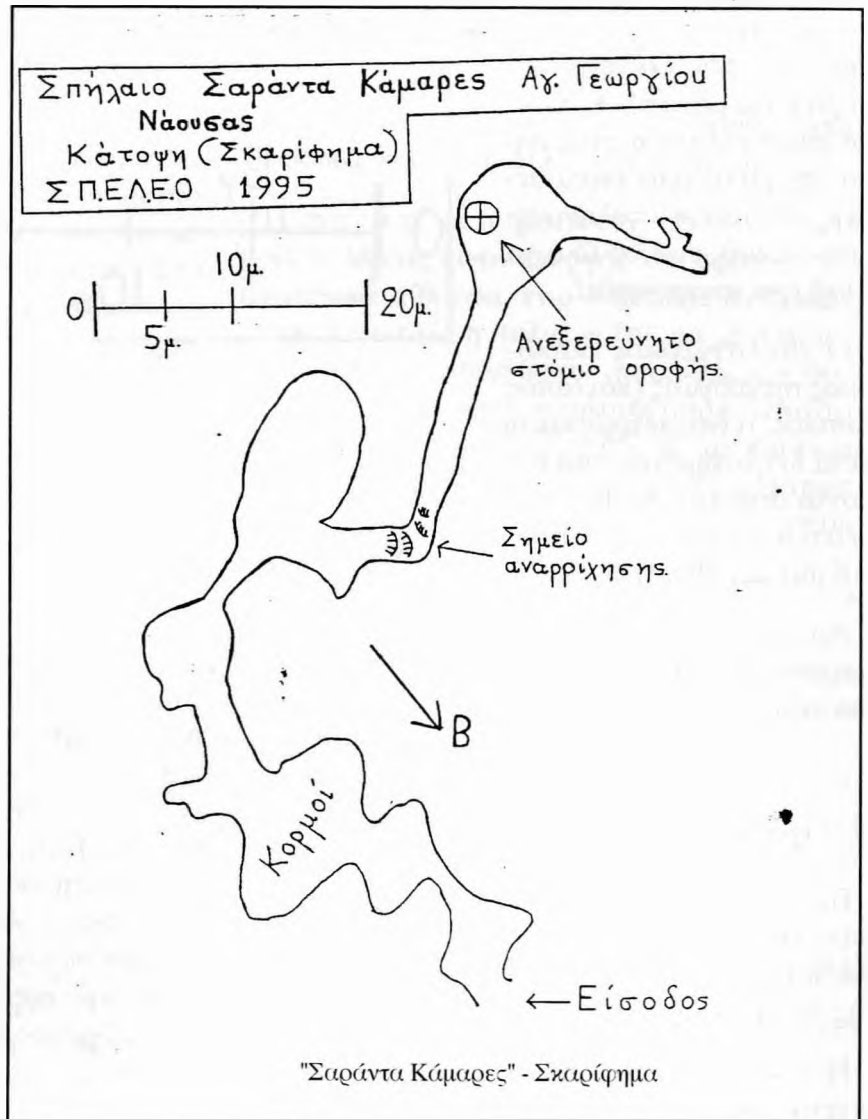
1. Σαράντα Κάμαρες

Είναι πολύ γνωστό στους κατοίκους και θεωρείται πολυδαίδαλο και αχανές, όπως δείχνει και τ' όνομά του. Το 1994 προβλήθηκε στα ΜΜΕ όταν τρία παιδιά χάθηκαν στη σπηλιά και τελικά τα διέσωσε η Πυροσβεστική μετά από τέσσερις ώρες. Έτσι πληροφορήθηκε και ο ΣΠΕΛΕΟ την ύπαρξή της και οργάνωσε αποστολή στην περιοχή.

Η πρόσβαση στη σπηλιά γίνεται με απόκρημνο ασαφές μονοπάτι. Η είσοδος είναι ελλειψοειδής, ύψους 2μ. και πλάτους 3μ. Εσωτερικά η σπηλιά είναι οριζόντια με έναν κύριο διάδρομο μήκους περίπου 100 μ. χωρίς σημαντικά παρακλάδια και έτσι δεν μπορεί να χαρακτηριστεί πολυδαίδαλη. Ο διάδρομος αυτός κάθε 5-10 μ διευρύνεται και σχηματίζει διαδοχικές αίθουσες-"κάμαρες" κατά τους ντόπιους-ποικίλων διαστάσεων (η μεγαλύτερη έχει δάπεδο 10x10μ. και ύψος 5 μ.) Οι κάμαρες μερικές φορές συνδέονται μεταξύ τους με στενά και δυσεύρετα περάσματα και αυτό είναι που κάνει τη σπηλιά φαινομενικά πολύπλοκη και μπορεί κανείς να χάσει την έξοδο. Γενικά όμως είναι εύκολη και βατή, και μόνο σ' ένα σημείο χρειάζεται απλή αναρρίχηση. Αρχικά η σπηλιά κατευθύνεται νότια και λίγο μετά το μέσον της αλλάζει κατεύθυνση και στρέφεται δυτικά. Τελικά κλείνει σε στενά σημεία που δεν χωράει το ανθρώπινο σώμα. Στην οροφή της τελευταίας μεγάλης κάμαρας φαίνεται στόμιο διαδρόμου, αλλά απαιτείται δύσκολη αναρρίχηση

ση και δεν εξερευνήθηκε προς το παρόν. Συνολικά οι κάμαρες είναι επτά, αλλά επειδή τα σχήματά τους είναι ασαφή, μπορεί κανείς να μετρήσει και περισσότερες.

Η μορφή της σπηλιάς δείχνει ότι είναι κοίτη αποξηραμένου υπόγειου ποταμού. Είναι διανοιγμένη όχι σε ασβεστόλιθο όπως συνήθως, αλλά κυριολεκτικά μέσα σε απολιθώματα, κάτι ίσως μοναδικό για τα ελληνικά δεδομένα. Με μια προσεκτικότερη ματιά φαίνεται ότι τα τοιχώματά αποτελούνται από πυκνό δίκτυο απολιθωμένων φύλλων, μίσχων, κλαδιών και ριζών που

φέρουν επικάλυψη σταλακτιτικού υλικού. Το δίκτυο αυτό δεν είναι συμπαγές, αλλά οι σχηματισμοί του χωρίζονται από αεροφόρους χώρους, ώστε τελικά ο μισός όγκος του πετρώματος είναι κενός.

Στην τρίτη κατά σειρά κάμαρα υπάρχουν ογκώδεις κορμοί δέντρων και μάλιστα ένας στέκει όρθιος στο μέσον της κάμαρας σαν κλώνα ύψους 5 μ. από το δάπεδο μέχρι την οροφή. Δεν είμαστε βέβαιοι ότι πρόκειται για γνήσια απολιθώματα όπως αυτό της Μυτιλήνης. Επειδή στους κορμούς δεν διακρίνονται ετήσιοι δακτύλιοι, ίσως αυτό που φαίνεται σήμερα είναι μόνο το εξωτερικό εκμαγείο του φυτού, δημιουργημένο από εναποθέσεις αλάτων ή σταλαγματικού υλικού, ενώ το ίδιο το φυτό έχει αποσυντεθεί.

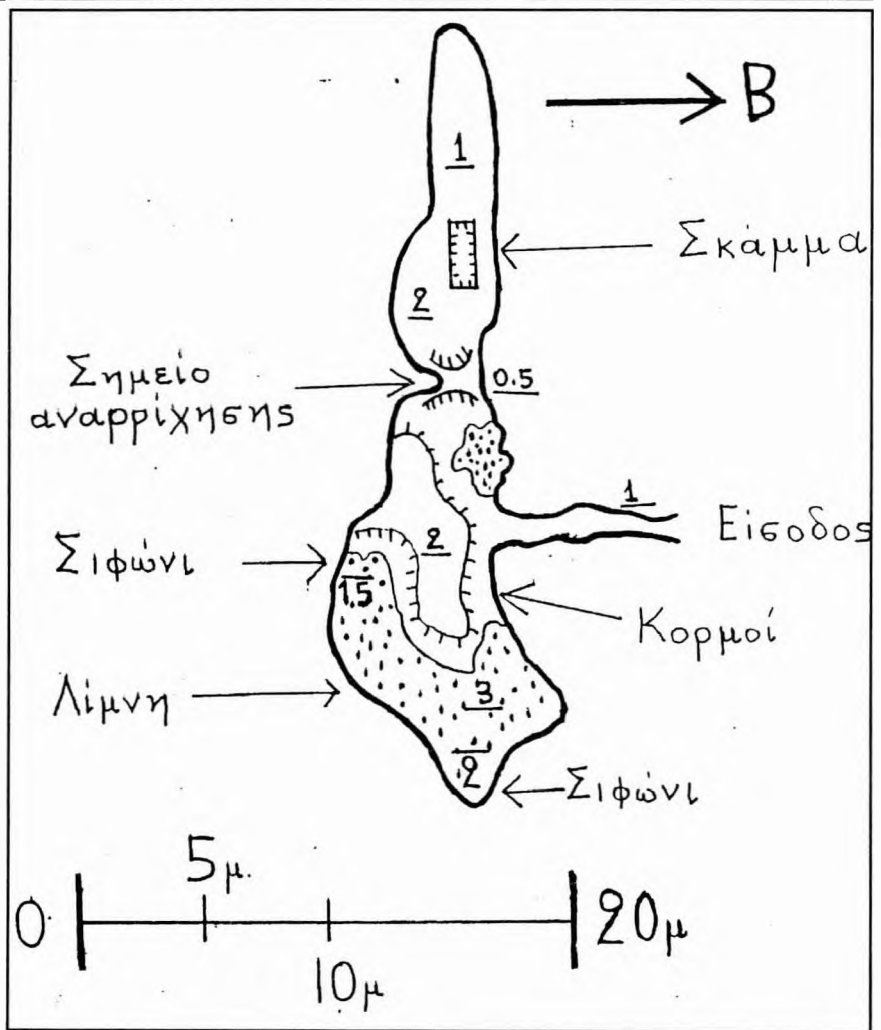
Ο σταλαγματικός διάκοσμος της σπηλιάς (και αυτός φυτικός!) είναι μέτριο; και αρκετά ληλατημένος από τους επισκέπτες, ιδίως κοντά στην είσοδο. Είναι όμως καταπληκτική η θέα των απολιθωμάτων που κάνουν αυτή τη σπηλιά μια αξιοθέατη εξαίρεση της φύσης.

Αρχαιολογικά ευρήματα εκ πρώτης όψεως δεν παρατηρήθηκαν. Τέλος η πανίδα της σπηλιάς αποτελείται κυρίως από λίγες νυχτερίδες.

2. Λιμνοσπήλαιο

Βρίσκεται χαμηλότερα και ανατολικά των Σαράντα Καμαρών. Η είσοδος είναι δυσεύρετη στη βάση της βόρειας ορθοπλαγιάς του οροπεδίου της Νάουσας.

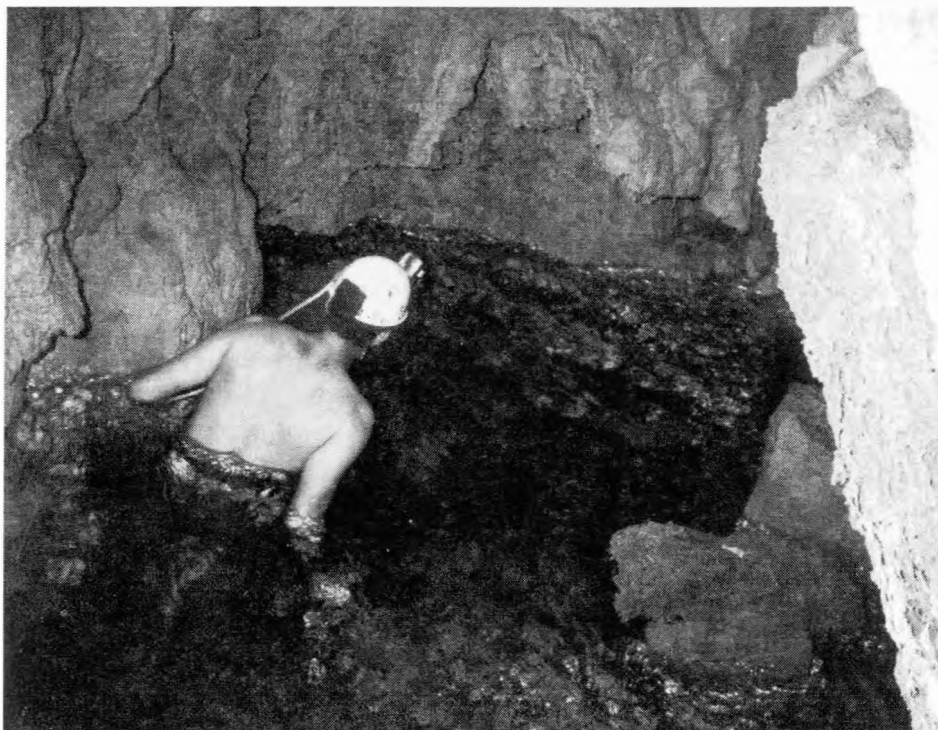
Η πρόσβαση στον κύριο χώρο της σπηλιάς γίνεται με κατηφορικό διάδρομο μήκους 8 μ.

"Λιμνοσπήλαιο" - Σκαρίφημα

κατεύθυνσης νότιας, ο οποίος είναι λαξευμένος με πλάτος και ύψος 1 μ. και φέρει υποστυλώματα σαν στοά μεταλλείου. Δεν είναι γνωστό ποια ήταν η μορφή της εισόδου πριν γίνει η λάξευση.

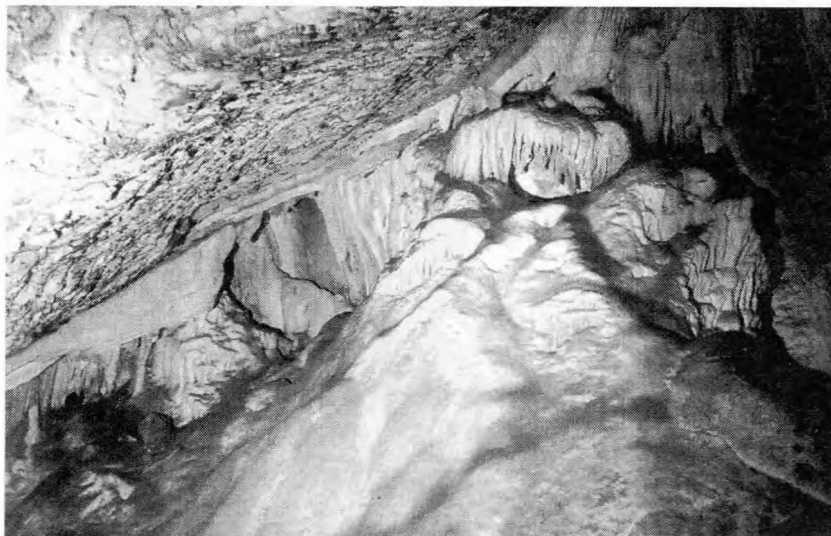
Το κυρίως σπήλαιο έχει μορφή διαδρόμου μήκους 30 μ. και διεύθυνσης από Δ προς Α. Ένα στενό πέραςμα στο μέσον του το χωρίζει στην ανατολική αίθουσα και στον δυτικό διάδρομο. Η ανατολική αίθουσα, στην οποία καταλήγει και η στοά της εισόδου, έχει μήκος 15 μ. πλάτος 6 μ. και ύψος 1-3 μ. Στο μέσον της το δάπεδο υψώνεται κατά 2 μ. σαν πατάρι επιφανείας 5 χ 4 μ. Το ανατολικό άκρο της αίθουσας αποτελείται από μια στενόμακρη διαυγή λίμνη μήκους 8 και βάθους 1-3 μ., της οποίας τα δύο άκρα είναι σιφώνια - το ανατολικό βάθους 2 μ. και το δυτικό βάθους 1.5 μ. στα οποία δεν έχει γίνει κατάδυση.

Απο την εξερεύνηση στο Λιμποσπήλαιο

Υπάρχει αργή ροή από Δ. προς Α. και μάλλον τα νερά καταλήγουν σε πηγές που βρίσκονται στο εξωτερικό ρέμα, σε απόσταση 70 μ. ανατολικά και στη φυσική προέκταση της σπηλιάς. Στο δυτικό τμήμα της αίθουσας υπάρχει μικρότερη λίμνη 2 x 2 μ. με ροή ίδιας φοράς, χωρίς όμως δυνατότητα κατάδυσης.

Προχωρώντας δυτικά η αίθουσα τελειώνει αλλά μετά από αναρρίχηση ύψους 2 μ. βρίσκεται το

Αποψη απο το σπήλαιο της Κράστας

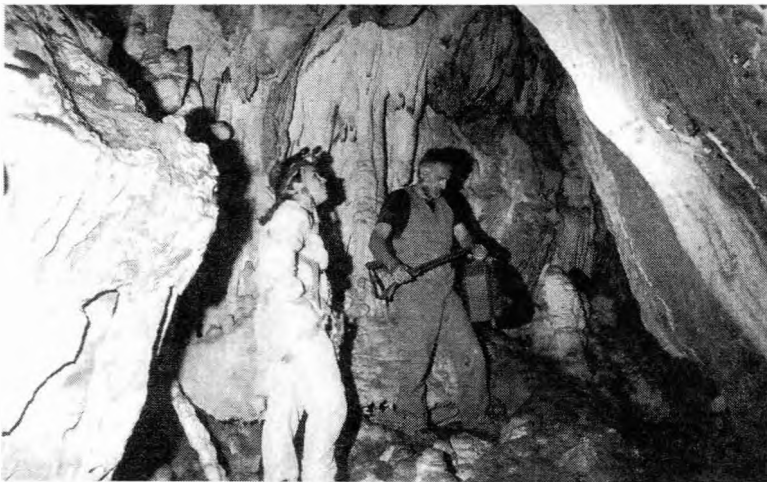
στενό πέρασμα που αναφέρθηκε διαμέτρου 0,5 μ. το οποίο οδηγεί στον δεύτερο χώρο του σπηλαίου, το δυτικό διάδρομο. Αυτός δεν έχει λίμνες και προς το δυτικό του άκρο βαθμιαία στενεύει και κλείνει. Έχει μήκος 12 μ. πλάτος 2-3 μ. και ύψος 1-2 μ. Στο μέσον του δαπέδου του υπάρχει μεγάλη ορθογώνια τομή λαθρανασκαφής, ενώ στο σπήλαιο βρέθηκαν και άλλα ίχνη αρχαιοκαπήλων και θησαυροθήρων, όπως σκαπτικά εργαλεία και ένα κόσκινο. Η λάξευση και διαρρύθμιση της

εισόδου μάλλον και αυτά είναι δικά τους έργα.

Η σπηλιά είναι τμήμα κοίτης υπόγειου ποταμού, ο οποίος είναι ενεργός και ορατός στην ανατολικά αίθουσα, ενώ ο δυτικός διάδρομος είναι προφανώς η παλιά κοίτη, και ο ποταμός τώρα περνάει χαμηλότερα. Για να ολοκληρωθεί η εξερεύνηση χρειάζεται σπηλαιοκατάδυση στα δύο σιφώνια, εκ των οποίων το δυτικό, αν και είναι στενότερο, έχει καλύτερες προοπτικές συνέχειας.

Ο δύτης, αφού διανύσει υποβρύχια πορεία, ίσως αναδυθεί σε άγνωστο σπήλαιο πιθανώς αξιόλογων διαστάσεων και στολισμού. Το ανατολικό σιφώνι, όπως αναφέρθηκε, μάλλον οδηγεί σε κοντινές πηγές. Το πέτρωμα της σπηλιάς αποτελείται από φυτικά απολιθώματα, και ειδικά στην αίθουσα υπάρχει συνάθροιση αρκετών μικρών κορμών.

Ο διάκοσμος είναι και εδώ μέτριος, αλλά δεν έχει λεηλατηθεί, επειδή η σπηλιά δεν είναι πολύ γνωστή. Τα απολιθώματα όμως είναι και εδώ εντυπωσιακά.

Μέλη της σπηλαιολογικής ομάδας στην "Κραστα"

Β. Το σπήλαιο της "Κράστας" στο Ροδοχώρι

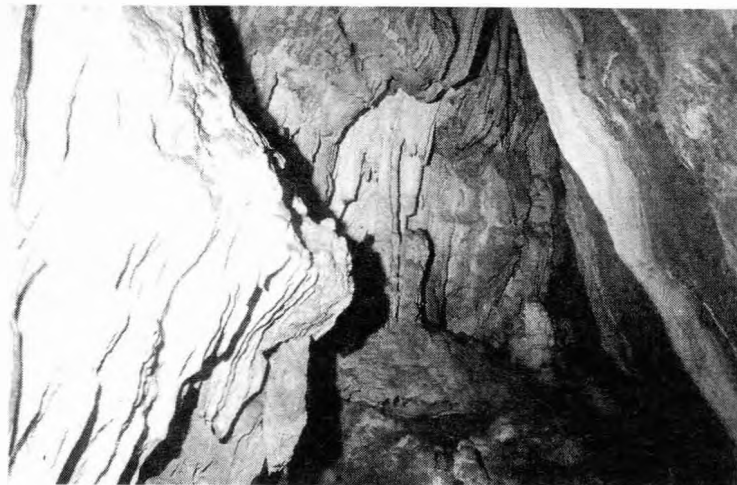
Ειδική ομάδα σπηλαιολόγων που αποτελούσαν οι Σταμάτης Κίρδης, γεωλόγος-σπηλαιολόγος, Βασίλης Γιαννόπουλος, διδάκτωρ γεωλογίας στην Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας, Θεοφάνης Έλληνας, Χριστίνα Γκάργκουλα και Πελαγία Φιλιππάτου, σπηλαιολόγοι, επισκέφθηκαν και πραγματοποίησαν μια πρώτη αναγνωριστική επίσκεψη στο Σπήλαιο του Ροδοχωρίου, όπου τους υποδέχθηκε ο νομαρχιακός σύμβουλος κ. Λάζαρος Τέμας.

Η εξερεύνηση κράτησε αρκετές ώρες. Τα μέλη της ομάδας εξερεύνησαν όλα τα επισκέψιμα τμήματα του σπηλαίου, σε βάθος 180 μέτρων, και 35 μέτρα κάτω από το ύψος του στομίου. Διαπιστώθηκε ότι πρόκειται για ένα βαραθρώδες σπήλαιο με μικρές οπές περιφερειακά, γεμάτο με κομμάτια οστράκων (θραυσμάτων αγγείων) παλαιολιθικής εποχής και υπολειμμάτων φωτιάς σε πολλά σημεία. Σύμφωνα με τα πρώτα συμπεράσματα, πρόκειται για σπήλαιο που δημιουργήθηκε όταν ο ασβεστόλιθος, στο απώτατο παρελθόν, χώρισε στα δύο. Η κύρια είσοδος του είναι η σχισμή, και στο κατώτατο σημείο του υπάρχει αίθουσα δέκα επί τριάντα μέτρα

και ύψος περί τα πέντε μέτρα. Εκεί βρίσκονται και τα πολλά όστρακα που ανάγονται στην παλαιολιθική εποχή, απόδειξη της ανθρώπινης παρουσίας εκεί κατά την μακρινή αυτή περίοδο, από το 6.000 έως το 3.500 π.Χ.

Ο χώρος έχει μεγάλη επιστημονική αξία και για την πρώιμη νεολιθική εποχή. Την εποχή που δεν χρησιμοποιούνταν ακόμη τα μέταλλα. Τα εργαλεία ήταν λίθινα και τα αγγεία ήταν φτιαγμένα στο χέρι χωρίς τη χρήση τροχού, που δεν είχε ανακαλυφθεί ακόμη. Η αρχαιολογική έρευνα είναι επομένως αναγκαία, όπως και η μελέτη βιολόγων. Το σπήλαιο είναι γεμάτο νυχτερίδες και πάρα πολλά ζωύφια. Αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό, γιατί στα σπήλαια μπορεί να μελετηθεί μια ιδιαίτερη εξελικτική πορεία των οργανισμών.

Το σπήλαιο δεν προσφέρεται για μαζικές επισκέψεις, γιατί ο χώρος είναι περιορισμένος, οι καταπτώσεις είναι επικίνδυνες και τα ρήγματα εξαιρετικά επισφαλής. Ωστόσο, μετά από επιστημονική έρευνα μπορούν να γίνουν κάποιες βασικές εργασίες για κάποια μικρή διαδρομή.

Αποψη από το σπήλαιο της Κράστας